

דופקי בתשובה

בס"ד
עשיק פ'ל אמור
שנת תשי"ע לפ"ק
שנה ח'
[כל הזכויות שפירות]

העזרת האורות יתקבלו בתשרי
אל העורך הר"ר שלמה זרד קליין
מס' תפקט' 00442071836956
מס' הפלאפון 07727197313
המחיל: תורת ייגויל תורה
ש"י ביימ"ד דחסידי בעלזא
קליידס ר"ד, לונדון י"ד
בשניות: ק"ק מרן אומ"ר שליט"א

מהר"א מבעלזא זי"ע שכידוע היתה עבודת הלבישה עבודה גדולה מאוד אצלו, והיה יושב בעיניים עצומות וממלמל בשפתיו כל העת, כשר' יצחק היה עוזר לו להתלבש, פעם אחת כשר' יצחק קשר שרוכי המכנסיים טעה וקשר קודם את הימני, ומרן זי"ע נבער באחת משרעפיו הק', ואמר נו, נו, נו, והשיב ר' יצחק "ס'איו שוין פארפאלען" הדיינו מה באפשרותו לעשות כעת הוא כבר קשר את הימני קודם, ונענה מרן זי"ע "ס'איו גארנישט פארפאלען" תמחול נא להתיר חזרה את השרוך של רגל ימין ותקשר את השמאלי ואח"כ תקשר חזרה הימני. ועי' גם שו"ת שערי יוסר (ח"ג ס' א' אות ג').

והנני להעתיק מש"כ בשו"ת משנה הלכות (ח"ג ס' ג') על דברי הגמ' שיובא בסמוך (אות ה') וז"ל: ובוה הנני רק לדייק עד כמה ה' הדבר קפידא ברבותינו הראשונים שפרש"י שם אמה שאמר ר' יוחנן א"כ עשיתו מכה וקס"ד דהכי קאמר ליה א"כ שאנעול זה שוב לא אנעול של שמאל אחריו והנני יוצא ביחיד ועשית את זו של ימין כאילו היתה בה מכה ועוד שם ברש"י ד"ה ואודא ר' יוחנן דאמר עשית מכה דשמעינן מיניה דאי הוה נעיל דימין ברישא תו לא הוה נעיל דשמאל בתריה לטעמיה דאמר שמאל חשיבא ע"כ. הנה ר' יוחנן אם היה נועל דימין ברישא שוב ה' יוצא בנעל אחד ולא היה נועל נעלו השני משום קדימה והגם שהיה יכול להוריד הימין וללבוש שנית בהקדמת שמאל מ"מ כיון שהקדים הימין שוב לא היה נועל בכלל השמאל והיה יוצא בשוק בנעל אחד שלא לעבור על שמאל קודם, והוא פלא עד כמה היו מוסרין נפשם על דבר קטן וכ"ש דבר גדול, עכ"ד.

הקדמת השמאל בשאר סוגי קשירה, כגון סקוט"ש וכדומה

ה) והנה יל"ע מה הדין בנעל גופי שאין לה שרוכים ורק מהדקים אותה באמצעות סקוט"ש וכיו"ב, אם גם בזה צריך להקדים השמאל, או דוהו דין מיוחד ב"קשירה" וממילא בהידוק אין צריך להקדים השמאל.

והנה בגמ' שבת (דף ס"א ע"א) איתא אמר רבי יוחנן כתפילין כך מנעלין מה תפילין בשמאל אף מנעלין בשמאל, מיתבי כשהוא נועל נועל של ימין ואח"כ נועל של שמאל, אמר רב נחמן בר יצחק ירא שמים יוצא ידי שתיהן ומנו מר בריה דרבנא, לכי עביד סיים דימיניה ולא קטר וסיים דשמאלה וקטר והדר קטר דימיניה, ע"כ. ופירש"י (ד"ה וסיים) "נמצא נעילת ימין קודמת לשמאל כ"י מתניתא וקשירת שמאל לשל ימין כר' יוחנן". והיינו שדעת ריו"ח שיש ענין להקדים בנעילה את השמאל כתפילין ששמים על ידי שמאל והברייתא ס"ל שיש להקדים את הימין, ועי' אומר ר"נ בר יצחק ירא שמים יוצא ידי שניהם שנועל של ימין תחילה ואח"כ של שמאל וקשרו ואח"כ קושר של ימין, ולפי"ז אין שום נפק"מ באיזה סוג קשירה דעיקר הטעם הוא לתת חשיבות בין לימין ובין לשמאל ולכן בנוגע לעצם הנעילה יקדים של ימין ובנוגע לקשירה יקדים השמאל, ומאי נפק"מ אם קושר השמאל בשרוכים או שמהדקו בסקוט"ש, הרי העיקר הוא לתת חשיבות גם לשמאל.

אלא שבתוס' (שם ד"ה וסיים דשמאלא) כתבו וז"ל "אומר ריב"א דדוקא לענין קשירה הוא דחשיבה של שמאל טפי משום דחשיבות תפילין היא בקשירה אבל איפכא לא, ולהאי טעמא יש לנעול של ימין תחילה בננעלים שאין בהם קשירה" עכ"ל. ועפי"ז כתב בשו"ת משנה הלכות (שם) בנידון הידוק הנעליים שלא ע"י קשירה שזה תלוי במה"ר רש"י ותוס', דלפירש"י אין נפק"מ אם זה קשירה או הידוק דעיקר הטעם שאנו רוצים לתת חשיבות גם לשמאל, אך לפי' התוס' לכאורה נראה תלוי בקשירה דוקא כתפילין וכמ"ש משום דחשיבות תפילין הוא בקשירה א"כ בידן שאינו קושר לכאורה הו"ל מנעלים שאין להם חוטי קשירה ונועל של ימין. ועי' שם שמיסק דמהיות טוב ודאי כדאי לקיים שיטת רש"י וכנראה פשטא דשמעתתא כלפענ"ד, עכ"ד.

וראיתי בקובץ בית אהרן וישראל (ק"י עמ' קמ"א) שכתב שם חכ"א דיש לומר דאין כאן מחלוקת בין רש"י ותוס' כלל, דודאי ס"ל לתוס' דיש ענין בעצם הקדימה דשמאל כפשטא דגמ', ומה שנתנו טעם בקשירה דשמאל כתפילין הוא מכיון דהיה אפשר לומר להיפך שינעול של שמאל תחילה ואח"כ של ימין ויסגור של ימין תחילה ואח"כ של שמאל והיינו שיוצא ידי שניהם באופן ההפוך, ועי' אומר הריב"א שיש ענין בקשירה דשמאל כתפילין ולכן לא יעשה הפוך, וכן מדויק ממש לשון התוס' שמיסינו "אבל איפכא לא" שלכאורה אינו מובן כ"כ, אלא ודאי נתכוונו לזה, וכן משמע בב"ח שלמד כן בתוס', שכתב (אות ד') וז"ל ואלו שכתבו התוס' דמהאי טעמא לא עבידנן איפכא לנעול בשל שמאל תחילה ולקשר בימין תחילה, ע"כ, וכ"ה שם בחידושי מהר"ח והגהות (על הטור אות ג'). ונמצא לפי"ז דבין לרש"י ובין לתוס' אין שום חילוק בין קשירה להידוק ובשניהם יש להקדים השמאל קודם לימין, אלא שהתוס' ביארו למה לא יעשה איפכא.

ו) ואמנם יל"ע לפי מה שהבאנו לעיל (אות ג') מש"כ הלבוש ועוד אחרונים בטעם שמקדימין השמאל, עפ"י מה דאמר' בגמ' חולין פ' כסיוי הדין דבשכר שאמר אברהם אם מחוט ועד שרוך נעל וגו' וכו' בניו לשתי מצות, לחוסין של מצות ציצית ולרצועות של תפילין, לכך מדמינן קשירת הנעלים לקשירת תפילין כיון דע"י שרוך נעל וכו'

שאלה. א) בהא דצריכין להקדים קשירת השמאל קודם לקשירה של ימין, האם הוא דוקא בנעליים, או גם בשאר בגדים, וכגון בקשירת השרוך או"ן זאק"ן הוי"ן וכדומה.

ב) ומה הדין בהידוק הנעליים ושאר בגדים בלי קשירה כגון ע"י סקוט"ש (velcro) וכדומה האם גם בזה צריך להקדים השמאל, או דהוא דין מיוחד בקשירה דוקא.

תשובה. [א]. נחלקו הפוסקים אם דין זה הוא רק בקשירת נעליים או גם בשאר בגדים, ולנעשה הברעת השו"ע הרב דגם בשאר בגדים צריך להקדים, והברעת המשנ"ב דאין צריך להקדים, והמנהג כהשו"ע"ר להקדים השמאל.

[ב]. בהידוק ה"נעליים" שלא ע"י קשירה כגון ע"י סקוט"ש וכדומה, נראה דזה תלוי במחלוקת השו"ע"ר והמשנ"ב הנ"ל, ולפי משנת"ב דהמנהג כהשו"ע"ר, גם בהידוק ע"י סקוט"ש וכדומה יקדים השמאל, ולא רק בנעליים אלא ה"ה בשאר בגדים.

ב) טעמים מדוע קושר של שמאל תחלה, והנפק"מ ביניהן

א) בגמ' (דף ס"א ע"א) איתא כשהוא נועל נועל של ימין תחילה וכשהוא קושר קושר של שמאל תחילה, דומיא דתפילין שמצינו שהתורה נתנה חשיבות אל השמאל וקושר עליה תפילה של יד, וכן נפסק בשו"ע (או"ח ס' ב' סעי' ד').

ב) ועפי"ז כתב בשו"ע"ר (מהדו"ת ס' ד') דה"ה לענין מכנסיים ואנפלאות אם יש בהם קשירה יקשר של שמאל תחילה, [ובמהדו"ק לא הביא הלכה זו, וכנראה שחידש כן במהדו"ת]. וכדבריו כתבו גם כן היעב"ץ בסידורו (סדר לבישה אות ג'), הקיצור שו"ע (ס' ג' סעי' ד'), הליקוטי מהר"ח (סדר לבישת הבגדים), והערוך השלחן (סעי' ז'). וטעם הדבר הוא דכיון שמצינו שהתורה נתנה חשיבות לשמאל לענין קשירה, א"כ אין נפק"מ באיזה בגדים דבכל בגד אם יש בה קשירה צריך להקדים השמאל. ובס' בירור הלכה (תליתאה ס' ב') כותב דכן משמע בראב"ה (שבת עמ' ש"ה) שכתב "וכן יש תקנה על בתי שוקיים כיוצא בזה".

ג) אמנם באמת יש עוד טעם המובא בלבוש עפ"י מה דאמר' בגמ' חולין פ' כסיוי הדין דבשכר שאמר אברהם אם מחוט ועד שרוך נעל וגו' וכו' בניו לשתי מצות, לחוסין של מצות ציצית ולרצועות של תפילין, לכך מדמינן קשירת הנעליים לקשירת תפילין כיון דע"י שרוך נעל וכו' בהן כו' עכ"ל הלבוש. וכיון שכן יוצא לנו דהחשיבות של שמאל הוא רק בשרוך נעל, ועי' בהגהות רע"א שהביא טעם זה בשם ספר עמק המלך. ועי' במקו"ח לחו"ה שהאריך בזה.

ואכן המלבי"ם בספרו ארצות החיים (ס' ב' סעי' ד') מקשה מחמת זה על דברי השו"ע הרב, ומביאו גם בס' פתחי תשובה על או"ח להג"ר ישראל איסרלין (ומה שהקשה עליו, כבר תירצו לנכון בשו"ת שרגא המאיר ח"ו ס' ב' אות א'). וכן בס' תורת חיים (סופר) כותב ג"כ שברבי שו"ע הרב לא ניהא רק להטעם שמצינו בשמאל חשיבות קשירה כמו בתפילין, אבל לא לטעם הלבוש, וכתב דלשון הגמ' בשבת 'כתפילין כך מנעלים' משמע קצת כהלבוש. ובמשנ"ב (סק"ו) סתם לגמרי כדעת הארצות החיים ולא הביא כלל דברי השו"ע הרב.

המנהג להקדים קשירת השמאל

ג) אמנם המנהג להקדים קשירה בכל הבגדים וכטעם הא', וידוע שלכן הקפידו החסידים לילך עם שיכ"ן זאק"ן, משום שלא רצו לילך במנעלים שיש להם קשירה שזה ה' נקרא בימים ההם 'מאדערען', וא"כ א"א לקיים דברי חז"ל להקדים השמאל, ולכן לובשים בגדים שיש להם שרוכים כדי לקיים בהם דברי חז"ל בזה, וכדעת השו"ע הרב. וכן מובא בקובץ אור הצפון (קובץ י"ג עמ' נ"ה) ממה שרש"ל הג"ר ישראל חיים אשרי שליט"א ממה שמעו מהמשב"ק הרה"ח ר' שלום פויגלעל ז"ל, פעם אחת ה' כ"ק מרן מהר"א מבעלזא זי"ע בואלאקאו, והי' שם דין בשם ר' מאניס זי"ת והוא הלך במכנסיים ארוכות, נישש אל מרן ושאל איפה המקור ללכת 'מיט צוגעבינדענע הויזן', ענה לו מרן זי"ע הרי הדין הוא שצריכין לקשר שמאל קודם, והרי מקשירת נעליים לא מדברים כלל [שזוהו ענין מודרני], ולכן צריכין ללכת עם מכנסיים קשורות כדי לקיים הדין, ע"כ. ועיין גם בס' בית ברוך (כלל א' אות ל"ט בהג"ה) ובספרו שו"ת אז נדברו (ח"א כ"ד) שו"ת באר משה (ח"ב ס' ג' או' א') ושו"ת שבט הקהתי (ח"א ס' ו').

ד) ושמעתי שסיפר הרה"ח ר' יצחק לנדאו שליט"א מעשה רב בזה ממרן הגה"ק

בהן, ושעפ"ז כתבו כמה אחרונים דהוה שייך רק בנעליים ולא בשאר בגדים. ולפי דבריהם י"ל דדין זה הוא ב"שורן" דוקא ולא בשאר הידוק, דכמו שנקטו אחרונים אלו ד"נעל" הוא דוקא, הוא הדין "שורן" הוא דוקא, ולדבריהם בנעל שאין לו שורן רק סקוט"ש וכדומה אי"צ להקדים הידוק השמאל לפני הימין. אמנם לפי מה שנתבאר לעיל שהמנהג הוא כהכרעת שו"ע הרב להקדים השמאל גם בשאר בגדים משום ד"נעל" הוא לאו דוקא, א"כ לדבריו גם "שורן" הוא לאו דוקא, וממילא גם בשאר סוגי הידוק צריך להקדים השמאל.

להלכה למעשה

ז) והעולה מכ"ז להלכה למעשה, לענין שאלה הא' אם צריך להקדים בקשירה גם בשאר בגדים, נתבאר דנחלקו בזה הפוסקים, ונתבאר בהנהגה כהדיעה שאינו מחלק בין נעליים לשאר בגדים. וגם לענין שאלה הב' אם הוא דוקא בקשירה או גם בהידוק, נתבאר דהוה תלוי במח' הנ"ל, ולפי מה שנתבאר דנהגין כהדיעה שאינו מחלק בין נעליים לשאר בגדים, ולדיעה זו אין נפק"מ בין קשירה להידוק, וממילא גם בהידוק צריך להקדים השמאל.

[ועי' בס' גם אני אודך (בעניינים שונים ב"ב תשס"ט סי' א') שחקר אם יש ענין להקדים השמאל גם אם אין הנעליים עליו, והשיב לו בעמח"ס עיר מקלט, דפשיטא שאין בזה שום ענין, כיון שכל הילפותא זה מתפליל, מה התם כל הענין בקשירה על היד, ה"ה כל המעלה של קשירת השרוכים הוא רק כשנועל על הרגל.]

שאלה. א) בהפרדת הציצית קודם הברכה, האם צריך גם להפריד כל חוט זה מזה, או דסגי במה שמחלקו ד' חוטים לצד זה וד' חוטים לצד זה.

ב) הבודק ציציתו בשבת וראה שנסתבכו, האם מותר להפרידם.

ג) בהא דקיי"ל דאין צריך לבדוק הציצית רק פעם אחת ביום, האם דין זה אמור גם באופן שנסתבכו חוטי הציצית ברגליו, ברהיט או במסמר וכדומה.

תשובה.

- [א.] צריך להפריד כל חוט בפני עצמו שלא יהיו מסובכין אחד בחבירו.
- [ב.] בדרך כלל אף אם החוטין מסתבכין אין מסתבכין ביותר זה בזה, ובכד"ג מותר להפרידם בשבת, אולם בגוונא שנסתבכו ביותר, נחלקו הפוסקים אי מותר להפרידם בשבת, ולכן שב ואל תעשה עדיף וילבשם כך בברכה.
- [ג.] ובכל גוונא כשבודק בשבת יוחר שלא יהדק הקשר, שיש בזה חשש חיוב חטאת.
- [ד.] עצה פשוטה שלא יכנס לחששות, שבמו"ש בעת קיפול הטלית יבדוק הציצית קודם שמכניסם למקומה, ובכד"ג אי"צ לבדקה בשבת הבאה.
- [ה.] נסתבכו חוטי הציצית ברגליו, ברהיט או במסמר וכדומה, יש לבדוקם מיד אף על פי שנבדקו כבר באותו יום.

הפרדת כל חוט מחבירו

א) בשו"ע (סי' ח' סעי' ז') צריך להפריד חוטי הציצית זה מזה. ועיין בביאור הגר"א שהכוונה שכל חוט יהיה נפרד ולא מסובך עם אחרים, וכ"ד העולת תמיד, וכן סתם במשנ"ב (סקי"ח) ובביה"ל (ד"ה צריך).

בריקת ציצית בשבת

ב) ולענין להפרידם בשבת, הנה בעצם הדבר אי צריך לבדוק הציצית בשבת, הדבר מבואר להדיא בב"ח סי' ח' ובמג"א סי' י"ג סק"ה וכל הפוסקים דאין חילוק בין שבת ליום חול ובכל גוונא צריך לבדוק חוטי הציצית. אלא שהמשנ"ב (בסי' י"ג סק"ז) העיר ע"ז שהעולם אין נוהרין בזה, אך בביה"ל (ד"ה קודם) לא מצא יישוב נכון לזה ע"ש. ובשו"ע הרב (בין"א) העיד להיפך שכן עמא דבר לבדוק הציצית בשבת, וכבר העיר על כן בקצות השלחן (סי' ז' סק"א), וכמדומה שכהיום העולם כן בודקין הציצית בשבת, וע"ע בשו"ת שיה יצחק (סי' ד').

הפרדת הציצית בשבת

ג) והנה אם בדקם ומצאם מסובכים, נחלקו הפוסקים אי מותר להפרידם בשבת. דהנה בשערי תשובה (סי' ח' סק"ט) כתוב: ועיין לקמן סי' י"ג שאם נסתבכו קצת [וכ"ש הרבה] אין להפרידם בשבת, ע"כ. אך באמת בסי' י"ג לא נמצא מזה כלום, וכבר העיר על כן בס' ציצית - הלכה פסוקה.

וכשיטה זו כתבו הרבה מגדולי הספרדים בשם ספר גן המלך שאין להפריד הציצית בשבת אם נסתבכו, כן הביאו בשמו [נעתקו מס' 'ציצית'], החיד"א בעבודת הקודש (קשר גודל סי' י' אות ג'), שלמי ציבור (דף כט ע"ג) ומשמ במזמור לאסף (דיני ציצית דף כח ע"ב) בן איש חי (שא"פ בראשית אות ג') כה"ח (סי' ח' סק"ג).

אולם המאמר מרדכי (סי' ח' סק"ט) כותב ש"א שאין להפריד בשבת, שמא ינתק שערות מהצמר, והוא טעות, דהוי דבר שאין מתכוין ולאו פסיק רישיה הוא ומותר, ואף אם ייתלשו שערות מהצמר עדיין אין הדבר ברור שיהא כאן חיוב חטאת כדי לחוש לו וכו', ומה שאסר גן המלך להפריד חוטי הציצית בשבת, היינו כשבאו כך מיד האומן, שאו הם מעורבבים ומסובכים הרבה, דהוי גמר מלאכה ואסור משום מתקן, ומשמע דבלא"ה יש להפריד, ע"כ. וכדבריו בב"י דברי הגן המלך מבואר גם בשו"ת יפה ללב (ח"א אות יז).

גם מלשון משה משה סי' תמג משמע שמותר להפריד בשבת, אך לא לאור הגר (שמא יטה), וכן פסק בכסא אליהו (אות ה'), וגם בס' מאסף לכל המחנות (אות מ"ז) כתב דכיון דכיון שיש דעתו שהפרדת הציצית היא לעיכובא, וגם הפוסקים שאסרו להפריד נמשכו אחרי גן המלך, וכפי הנראה מגן המלך כל איסורו רק בגמר העשייה כנ"ל, אבל אם בגמר עשייה היו נפרדים ורק אח"כ נסתבכו נראה דעתו שאין איסור להפרידם, ע"כ נראה שיותר טוב להפרידם מלברך בלא הפרדתם. וכן פסק בשו"ת חינא דהיי (סי' ו') לפי שיוצא ידי חובה אף כשאינם מורפדים משום שעומדים להפריד, וכ"פ בשו"ת יביע אומר (ח"ה סי' ג') וכ"ד הגר"ח קנייבסקי שליט"א (בתשובתו שבס' נור החיים).

ובס' איל משולש על הל' קושר ומתיר (פי"ב סעי' לח) כותב דכן משמע מסתמית המ"ב בסי' ח' ס"ז שלא העתיק דברי השע"ת הנ"ל, וכן שמע מג"א שליט"א שלא שמענו שאוסרים בזה. והוסיף דאפשר שגם האוסרים לא מיירי אלא בחוטים שהיו בונמם, שהיו בהם סיבים והיו נתלים ומתחברים ול"ה, וממילא שייך תיקון כלי בהפרדתם כדכתב בשולחן שלמה (סי' שיג אות ו, ו). משא"כ בחוטים שלנו שאין בהם סיבים כלל, אינו אלא כמפריד בגד מבגד דמותר.

ובס' חוט שני (ח"ב עמ' רכ"ט) כותב: והפרדת חוטי הציצית בשבת, אם החוטים מסובכים מאד, יש לדון משום איסור מתיר בשבת, לפי מש"כ הרמב"ם המפריד את הפתיל יש בו משום מתיר, והכא עכ"פ אסור מדרבנן, והנה לענין שקית ניילון שסובבו את קצה השקית הסמוך לפי"ה כעין שזירה וכפלוהו ושוב שזורה [דבכה"ג בחוטין הוי שזירה] מסתברא שאין איסור לפתוח שזירה זו בשבת משום מתיר השזירה כיון שלא נעשה שיתקיים כך ומשו"ה אין ע"ז שם שזירה. מ"מ לא דמי לחוטי ציצית שנסתבכו מאד שדשאני חוטי ציצית שהוא דבר שדרכו לשזור א"כ אע"פ שסיבוכ החוטין כעת נעשה שלא בכונה מ"מ אפשר שאסור מדרבנן להתירם. וכן כשהחוטי ציצית מסובכים מאד עד ש"א שאין לברך עליהם כנ"ל יש לחוש בהתרתם גם משום תיקון מנא שמתקן את החוטים כדבעי, ומצינו בכד"ג ששיך גם משום תיקון מנא במג"א שי"ג סק"כ. אך באופן המצוי שאין חוטי הציצית מסובכים מאד לא שייך בהפרדתן משום תיקון מנא וגם אין החוטים נחשבים כקשורים ומשו"ה אין בהתם משום מתיר, ושפיר מותר להפרידם בשבת, עכ"ד.

וכדבריו שכתב לחלק בין נסתבכו ביותר זה בזה, לנסתבכו בדרך הרגיל, כן כתב ג"כ בשלחן הטהור (סי' ח' סעי' ה'), וכ"ד הגר"ש איוערבאך זצ"ל בס' הליכות שלמה (ח"א פ"ג סעי' ה') שאם נסתבכו ביותר זה בזה, יתעטף בה בשבת כמו שהיא, ויברך עליה, אבל לא יפריד החוטים זה מזה בשבת, משום תיקון מנא, כיון שעפ"י הלכה צריך להפרידן, חשיב הסבך קלקול בבגד, ויש בהפרדתו משום תיקון מנא.

ולהלכה כן נראה לפסוק, וכ"ה בבא"ח הנ"ל ובכה"ח דמאתר שנחלקו הפוסקים בזה, שב ואל תעשה עדיף. אך נראה דאין צריך להחמיר כ"כ כמו השע"ת שגם בנסתבכו קצת אסור להפריד בשבת, מאחר שיש מתירים בכל גוונא, ובפרט בציצית שבימינו וכנ"ל. והמפריד בכל גוונא ג"כ לא הפסיד דיש לו ע"מ לסמוך. ובכל גוונא כשבודק הציצית, יוחר מאוד שלא להדק הקשר בשבת, כי יש בזה חשש חיוב חטאת, דע"י ההידוק נעשה קש"ר ומעשה אומן, וכן מוהיר ע"ז בס' תולדות שמואל (סי' כ"א אות ט'). ומ"מ מותר לכו"ע לסמוך קצת הקשר בלי שום דחיקה - שו"ת באר משה (ח"ו סי' ק"ד).

העיצה המובחרת לבדקן במו"ש

ד) אכן המובחר הוא כמו שכתב בביה"ל (בסי' י"ג הנ"ל) שבע"ש יבדוק הציצית, שלא ליכנס לשום חששות, ולאולו שיש להם טלית מיוחד לשבת [כמבואר במג"א סי' רצ"ט ובמ"ב סי' ש' בשם המהרי"ל] אפשר לבדקם בעת קיפול הטלית במו"ש, ומכניסם במקום שמור עד שבת הבאה, וכ"כ בס' לקט הקמח החדש, ובתולדות שמואל הנ"ל.

נסתבכו הציצית באמצע היום ברגלו או במסמר

ה) ולענין אם נסתבכו באמצע היום [גם ביום חול] ברגלו או במסמר וכיוצא, נראה פשוט שעל אף שמבואר במג"א (י"ג - ה') ובמ"ב (שם סק"ג) שאם בדק את הציצית פעם אחת, שאינו צריך לחזור ולבודקן באותו יום גם אם מברך שנית, מ"מ בזה כיון שאיתרע החזקה צריך לבדקן פעם שניה, וכן הביא בס' ציצית - הלכה פסוקה משו"ת פאת שדך (סי' ג') וכעין דברי הב"ח באו"ח סוס"י לט ומשנ"ב שם סק"ו, לענין תפילין שנשרו במים. ועיין לשון השו"ע הרב (סי' ח' ס"ג): שדרכן ליפסק על ידי דריסת הרגליים או מחמת סיבות אחרות.